

Meer openheid over dementie

Nicolle de Vos (medewerker bij de Gemeentewinkel) is ook getraind in omgaan met dementie. “Ik krijg dagelijks veel verschillende mensen aan de balie. Zo sprak ik laatst een echtpaar. Mevrouw deed het woord omdat meneer dat vanwege dementie niet meer kon. Ik vond het prettig dat mevrouw dat ook openlijk benoemde. Hierdoor kon ik, ondanks dat ik wel iets bijzonders aan zijn oogopslag had gezien, op de juiste manier reageren. Soms heb ik iemand aan de telefoon die verward overkomt en meerdere malen dezelfde vraag stelt. Het lastige is dan dat je het moet doen met wat je hoort. Je kunt iemand niet in de ogen kijken en op basis van wat je hoort én ziet een helder beeld vormen. Door de training ben ik nog meer gespitst op gedrag dat kan duiden op dementie.”

Ervaringsverhalen

Tijdens de training onder het gemeentepersoneel werden diverse ervaringen uitgewisseld. Harrie herinnert zich een voorval waarvan hij later beseftte dat er mogelijk sprake was van beginnende dementie. “Ik

was aan het werk als verkeersregelaar. In verband met een evenement moesten we de weg afzetten. Bij de afzetting kwam een auto aanrijden die niet meteen een andere route koos. De bestuurder van de auto sprak me enigszins geïrriteerd aan. Hij wilde langs de afzetting rijden want, zo zei hij, hij nam altijd dezelfde weg naar de supermarkt. Hij vroeg mij hoe hij nu moest rijden. Ik verbaasde me over die vraag omdat de supermarkt dichtbij de afzetting was. Nu weet ik nog beter dat de weg kwijt zijn of niet om kunnen gaan met situaties waarbij vaste patronen doorbroken worden, signalen kunnen zijn van beginnende dementie. Rustig en vriendelijk blijven én meedenken met de persoon is dan het beste wat je kunt doen.”

Harrie Bruggink stelt verwarde mensen gerust

Dementievriendelijke gemeente

Sinds het voorjaar van 2018 mag de gemeente Midden-Drenthe zich ‘dementievriendelijke gemeente’ noemen. In de loop van 2019 gaat de gemeente ook trainingen ‘omgaan met dementie’ aan inwoners aanbieden. Samen met de organisaties die nu ook al actief zijn op dat gebied bekijkt de gemeente wanneer en op welke manier dit georganiseerd gaat worden.

Signaleerfunctie

Zowel Nicolle als Harrie en Jelly, vinden dat ze ook een signaleerfunctie hebben. Op de vraag wat ze doen als er een vermoeden bestaat dat er meer aan de hand is dan vergeetachtigheid, antwoordt Jelly: “In zo’n geval

nemen we contact op met de familie om onze zorgen uit te spreken. Er komt een moment dat het niet meer vertrouwd is om een dementerend persoon te laten zwemmen in het diepe bad. We vragen de familie bijvoorbeeld om mee te zwemmen tijdens het bewegingsuur.”

Toename dementie

Medici voorspellen dat Nederland over een aantal jaren aanzienlijk meer mensen met dementie telt dan nu. “Ik ben geschrokken van die uitspraak”, zegt Nicolle. “Tijdens de training kregen we een filmpje te zien van iemand in een grote stad die midden op straat stil bleef staan en niet meer wist wat te doen. Ik vind het goed dat er binnen het gemeentehuis maar ook in de hele maatschappij meer aandacht is voor deze vaak ongreepbare ziekte. Niet alleen voor de dementerende persoon, maar ook voor de mensen die om hen heen staan.”

Naar een geletterd en digisterk Midden-Drenthe
“We willen het taboe rondom laaggeletterdheid doorbreken”

Een bijsluiter lezen, een formulier invullen voor de zorgtoeslag of geld opnemen bij een pinautomaat. Alledaagse handelingen waar de meeste mensen niet over nadenken, maar die een grote uitdaging zijn als je laaggeletterd bent. Zeker in de huidige digitale samenleving, die een steeds groter beroep doet op de zelfredzaamheid van mensen. Gaf je vroeger een verhuizing door aan de gemeentebalie? Tegenwoordig doe je dat via een webformulier op de gemeentesite.

“Je kunt nog wel aan de gemeentebalie terecht”, zegt Marchien Brinksma (taalambassadeur in de gemeente Midden-Drenthe). “Maar daarvoor moet je online een afspraak maken. En ook dát is lastig als je moeite hebt met lezen en schrijven.” Marchien is inmiddels geletterd, maar weet nog goed tegen welke problemen ze vroeger aanliep. “In de auto raakte ik bij het zien van gele omleidingsborden volledig in paniek. Ik probeerde dan maar zo ver mogelijk te komen. Op die manier ben ik een keer vanaf de verkeerde kant een eenrichtingsstraat in gereden. Ook m’n post opende ik op een gegeven moment niet meer; ik begreep het toch niet.”

Niet zelfstandig meedoen

Marchiens verhaal is bijzonder, maar zeker niet uitzonderlijk als je weet

dat Nederland 2,5 miljoen laaggeletterden telt. Midden-Drenthe ligt met een percentage van 13% rond het landelijk gemiddelde. “Dit betekent dat 3.800 inwoners moeite hebben met lezen en schrijven en/of rekenen”, vertelt Wilma Stuit, taalhuiscordinator in Midden-Drenthe. Want ook dat laatste aspect valt onder laaggeletterdheid. “Als je deze basisvaardigheden niet goed beheerst, is het werken met de computer ook lastig. En dat maakt het vandaag de dag een behoorlijke uitdaging om zelfstandig mee te kunnen doen.”

Krachten bundelen

In 2015 sloegen Welzijnswerk Midden-Drenthe, de gemeente, de bibliotheek en de Stichting Lezen en Schrijven de handen ineen, in de strijd tegen laaggeletterdheid. Samen startten

“Uiteindelijk behaalde ik mijn diploma zonder te lezen en schrijven”

zij het project ‘Naar een geletterd en digistiek Midden-Drenthe.’ Dit begint volgens Wilma met het creëren van bewustwording: “Er rust nog steeds een groot taboe op het onderwerp laaggeletterdheid, met name als het gaat om mensen van Nederlandse afkomst. Het is begrijpelijk als buitenlandse mensen het Nederlands niet voldoende beheersen, maar voor Nederlanders vinden we dit minder voor de hand liggend.”

Kleuren in plaats van lezen

Marchien vertelt hoe zij in deze situatie belandde: “Lezen en schrijven heb ik altijd lastig gevonden. Ik ben erfelijk belast; één van mijn ouders is analfabeet. In de eerste klas kon ik niet meekomen op het gemiddelde niveau. Als de rest ging lezen of schrijven, mocht ik kleuren of de plantjes water geven. Op een gegeven moment ging ik naar het speciaal basisonderwijs, voor kinderen met leer- en opvoedproblemen. Die laatste groep haalde veel kattenkwaad uit en dat vond ik heel interessant. Met als gevolg dat ik vaak op de gang stond en veel lesstof miste. Op het voortgezet onderwijs ging dat zo door. Uiteindelijk kreeg ik het voor elkaar dat ik mondeling examen mocht doen en zo heb ik -zonder te hoeven lezen en schrijven - mijn diploma gehaald.”

Lastig te herkennen

Wilma: “Mensen zijn inventief in het verbloemen van hun taalprobleem. ‘Ik ben mijn bril vergeten’ is een heel legitieme verklaring om hulp te vragen bij het invullen van een formulier. Dat maakt laaggeletterdheid lastig te herkennen.” “Ik had ook gewoon een baan als receptioniste,” vult Marchien aan. “Toen ik tien jaar geleden besloot om mijn leidinggevende te vertellen over mijn lees- en schrijfprobleem, viel hij bijna van zijn stoel. Hij had nooit iets gemerkt!” Toch zijn er volgens Wilma wel degelijk signalen die kunnen duiden op laaggeletterdheid. “Denk bijvoorbeeld aan iemand die regelmatig te laat komt of aan ouders

die informatie uit de nieuwsbrief nooit (goed) meekrijgen. Maar ook als we de signalen herkennen, blijft het lastig om iemand ermee te confronteren. Dat geldt niet alleen voor familie en vrienden, ook onder hulpverleners heerst een grote handelingsverlegenheid.”

Het Taalhuis

Het project ‘Naar een geletterd en digistiek Midden-Drenthe’ probeert deze patronen doorbreken. Een belangrijk onderdeel van het project is het ‘Taalhuis,’ dat gevestigd is in de bibliotheken in Beilen, Smilde en Westerbork. “Hier bieden we taal- en computerlessen aan gegeven door getrainde taalvrijwilligers”, vertelt Wilma. “Tijdens de inloopuren is iedereen welkom die meer informatie wil over deze cursussen. Van vrijwilligers en deelnemers tot professionals en werkgevers!”

foto blz. 24
Marchien
Bruinsma (links)
en Wilma Stuit
(rechts)

Het begin is er!

Sinds de opening van het Taalhuis in 2017 trainde Wilma 50 taalvrijwilligers, die op hun beurt al 55 deelnemers begeleiden. Marchien is nog elke dag blij dat ze heeft afgerekend met haar laaggeletterdheid: “Ik sta nu veel meer in de maatschappij.” Door haar verhaal te delen probeert ze anderen te motiveren om hetzelfde te doen. Het project werpt langzaam maar zeker zijn vruchten af. “Er komt steeds meer bewustwording rondom het thema. We kunnen nog niet achterover leunen, maar het begin is er!” lacht Wilma.